

Det skal merkes at vi lever

Da *Jan Vincents Johannessen* (75) var direktør for Radiumhospitalet, skrev han boken «Kunsten å leve». Nå er han «pensjonist». Hvordan mestrer han den kunsten?

tekst ANNE-LINE HENRIKSEN foto ODA HVEEM

– **O**m jeg husker min første dag som pensjonist? Nei. Det var nok en dag som alle andre. Opp om morgenen og komme seg i gang.

Jan Vincents Johannessen ble «tvangspensjonert» som 70-åring, men sitter fortsatt på det samme kontoret når han er på sin mangeårige arbeidsplass Radiumhospitalet. Der driver han radiumhospitalets legater, og forvalter og styrer testamenter og donasjoner fra folk som ønsker at sykehuset fortsatt skal være i verdenstoppen innen kreftbehandling. Behovet for å bruke dagene meningsfullt er for stort til at han vil pensjonere seg på ordentlig. Hva nå enn det betyr.

– Vi slutter jo ikke å være den vi er om vi blir pensjonert fra vårt daglige virke. Jeg er like nysgjerrig som jeg alltid har vært, og får gjort mer nå enn da jeg var i fast jobb. Det føles i hvert fall sånn, humrer han. Og legger til at han ikke

er klar for å sette seg til ved en strand i Spania og drikke rødvin i solnedgangen. Ikke at det er noe er galt i det, han har bare ikke det behovet.

Kunsten, kjærligheten og livet I stedet skriver han en rockelåt, eller kanskje en salme. Maler et bilde eller reiser til Kina hvor han er professor. Eller til USA, Portugal, Nepal eller Danmark med kunstnersamboeren Camilla Prytz. Designer porselenskopper, vaser, fat og jeg vet ikke hva, for norske produsenter. Og når han er hjemme, står han opp og rusler ned til svabergene i byfjorden som ligger et kraftig steinkast fra der han bor i Kristiansand. I et værslitt og beskjedent hus. Med sjel og sjarm og glade farger.

– Jeg er kanskje mer søkende enn noensinne. Jeg har alltid vært leken, men leken har vært styrt av en viss porsjon fornuft.

Han ser tankefullt ut på den sørlandske vinterdagen.

Legen og multikunstneren Jan Vincents Johannessen var administrerende direktør for Radiumhospitalet i 23 år. Der brukte han blant annet billedkunst for å oppnå trivsel for personalet og pasientene. Og gleden ved å male ble et fristed også for ham, ikke minst gjennom vennskapet med billedkunstneren Jakob Weidemann.

Så skrev han boken «Kunsten å leve» som med mer enn 200 000 solgte eksemplarer, er landets mest solgte gavebok noensinne.

– Det er underlig. Fortsatt får jeg brev fra folk som sier de har hatt stor glede av boka.

Boken kom første gang i 1993 og ble en formidabel suksess. Nye versjon ble trykket i 2007.

Men hvordan mestrer et menneske som skriver om kunsten å leve – sitt eget liv?

– Jeg er heldig som har noe å leve for. Ikke bare av. Å stå opp om morgenen og ha et prosjekt å gå til er helt

«Å holde seg i live, er noe ganske annet enn å holde seg levende.»

Jan Vincent Johannessen

☛ nødvendig for meg. Jeg liker å skape, følge en idé, og det drysser stadig ideer ned i hodet. Kjører jeg meg fast i et spor, så gjør jeg noe annet.

Som å hoppe fra salmeskriving til å male et bilde?

– For eksempel. Jeg er ikke redd for å prøve og feile. Du er nødt til å tåle å gå på trynet om du skal få til noe. Og så har jeg sluttet å sammenligne meg med andre, sier mannen med de multiple talenter.

Ingen tvil om at han har mye i hodet. Historiene triller ut, så stanser han et øyeblikk og ser på klokken. Opplyser om at han skal besøke sin mor på 96 når intervjuet er ferdig. Hun må vente en stund denne dagen, for Jan Vincents har mye på hjertet.

En nysgjerrig rabagast. Han pleier å si at han er født og oppvokst blant pinsevenner og sjøfanter i det som den gang var regnet for å være et skummelt fattigstrøk i Kristiansand. Og som i dag er adresse for de velstående.

– Det gir spennvidde og perspektiv å omgås så forskjellige mennesker. Som guttunge var jeg en rabagast som likte å finne på ting.

En av historiene han forteller – her

kommer kortversjonen – er da han og kompisene eksperimenterte med ugres-salt og avis-papir for å lage kinaputter. En eksploderte i bukselomma på Jan Vincents. Han fikk 3. grads forbrenning nedover låret.

– Det ble noen uker på sykehuset, jeg var vel 9-10 år gammel. Det var da jeg ble nysgjerrig på hvordan folk så ut inni, en absolutt medvirkende årsak til at jeg ble lege. En annen var en dame som het Ellen. Hun og mannen var barnløse, og eide det huset jeg bor i nå. Da jeg var 5-6 år ble Ellen syk og jeg husker hun sturt-blødde fra nesen. Alt blodet på lakenet gjorde inntrykk, og jeg sa til henne at hvis hun bare levde til jeg ble voksen og doktor, så skulle jeg gjøre henne frisk. Hun døde da jeg var 12.

Aldri bra nok. Allerede som guttunge gikk Jan Vincents langs veien og leste. Det hendte han snek opp en bok hvis han kjedet seg når han måtte være med foreldrene på besøk.

– Jeg var på en måte en nerd, men på skolen visste jeg ikke at jeg var flink. Jeg sammenliknet meg ikke med de andre, men tenkte på hvor dårlig jeg var i forhold til hva jeg kunne vært.

Med hodet fullt av innfall, lyst og oppfinnsomhet – den gang som nå – forteller han en ny historie. Om den avdøde dikteren Rolf Jakobsen. Som hadde en kone som het Petra, og hun beskrev mannens idéstormer med at det var som å bo i et fyrstårn. Lyset gikk av og på om kvelden etter at de hadde lagt seg. For når Rolf fikk en tanke, eller en setning, var det bare å slå på lyset og finne notatboka på nattbordet.

Telefonen ringer flere ganger under intervjuet, Jan Vincents tar den, snakker med rolig stemme til venner eller tidligere pasienter. Han liker å hjelpe.

– Vennlighet er viktig, men jeg er gjerrig på tiden min og kan si fra når nok er nok. Han ser ikke bort i fra at noen sikkert kan oppfatte ham som arrogant.

I studietiden begynte Jan Vincents å fotografere. Og endte opp med å selge bilder til Life Magazine. Han har laget opplysningsfilm om kreft og fikk Abba med på laget. Liv Ullmann også. Det er for øvrig hun som leser poesi i lydbokutgaven av «Kunsten å leve». Han har laget sangteksten «En himmel på jord» som vel hele Norge har hørt nå, sammen med Kurt Nilsen. Og han ☛

Jan Vincents liv

Jan Vincents Johannessen ble født 25. mai 1941 og vokste opp i Kristiansand. Han er utdannet lege, har vært direktør på Radiumhospitalet og har utfoldet seg innen en rekke kunstretninger. Han har tre barn og sju barnebarn og er samboer med kunstneren Camilla Prytz.

0000

xxxxxx

0000

xxxxxxx.

0000

xxxxxxxx.

«Det er lettere å dø mettv av dager, enn midt i et meningsfullt liv.»

Jan Vincent Johannessen

har snakket autoriteter midt imot. Det siste gjør han fortsatt.

Men ikke prøv deg med rosende ord. Det er det verste han vet.

– Det henger kanskje sammen med at jeg ikke synes det jeg gjør er bra nok. Jeg blir bare brydd.

Det skjøre livet.

– Om livsglede kan læres? Det vet jeg ikke. Men det jeg vet, er at hjernen er som en muskel. Bruker du den ikke, svinner den inn. Du må aldri bli for gammel til å sette deg nye mål eller å drømme nye drømmer. Det er det som gir livet innhold og glede, sier legen som har sett mange mennesker ta sine verdier opp til vurdering når de blir alvorlig syke. Plutselig får de mye tid til å tenke. Så kommer nøkkelspørsmålet: Hva har jeg egentlig brukt livet mitt på?

«Kunsten å leve» har fått et kapittel som handler om da sønnen Runar brutalt ble slått ned på gaten i Oslo den niende mai 1993. Om hvordan livet ble forandret, og at det som pleide å være viktig, ikke betydde noe lenger. Alt dreide seg om sønnen, ville han overleve? Jan Vincents avslutter boken med at Runar fylte 25 år. «Ingen trodde han

skulle få oppleve denne dagen. At lyset fra stjernene igjen skulle finne veien til det bølgende landskapet bakerst i hjernen. Der hvor skallen traff asfalten.»

– Du vet ikke hva lykke er uten å ha opplevd sorg. Men jeg klarer å legge nederlag og sorg fra meg og gå videre. Jeg tror at mot henger sammen med evnen til å gå fra nederlag til nederlag uten å miste entusiasmen.

Et mysterium. Holder han holder gnisten levende? Ved å omgi seg med folk som er unge til sinns, eller folk som er annerledes, enten de er 19 eller 90.

– Jeg har aldri vanket med leger på fritida, og har ikke så mange jevngamle omgangsvener. Men jeg har alltid hatt venner på henimot 90 som har et intenst levende liv. Det sier meg noe om at det aldri er for sent å ta sjanser, og være mottakelig for nye impulser.

Og så handler det om å være tilfreds med det man har av ting og tang. For mange har en tendens til å tro at bare vi får det eller det, så blir alt så mye bedre. Inkludert ham selv. Men Jan Vincents sier han kom til et punkt hvor han skjønnte at å samle flere ting, ikke gjorde ham gladere.

Beskriv en god dag!

Hm...Jan Vincents trekker pusten dypt og ser utover mot byfjorden.

– Det må være hvis jeg føler jeg får til noe. Enten det er å skrive eller male. Har et fint og berikende møte med noen, og følelsen av å være litt til nytte.

Hva han gjør for å holde formen? Spiller fotball et par ganger i uka. Og så løfter han vekter. Han betrakter seg som en som bruker livet. Men også han nærmer seg døden.

– Jeg er ikke redd for å dø, men jeg har ikke lyst. Det er så mye jeg skal ha gjort, og så mye jeg vil oppleve. Det er lettere å dø mettv av dager, enn midt i et meningsfullt liv.

Han har sett mange mennesker dø.

– Hver eneste pasient vi ikke klarte å redde, opplevde jeg som et personlig nederlag, selv om ingen andre kunne ha reddet dem.

Selv føler han at han aldri har hatt så dårlig tid. Men at tiden han har, er god.

– Jeg har som siktemål å være aktiv litt lenger enn Olav Thon, smiler han.

Tenker du på livet som et mysterium?

– Ja, for ellers villedet jo vært usigelig kjedelig å leve!

0000

xxxxxx.

0000

xxxxxx.

